

texty

číslo 74
podzim 2017

Lyrik přece ví

Na hrobě Aloise Schneiderky u paty karlovského kostela roste trnitý keř, drobné červené plody jsou svraštělé mrazem, v noci napadly první sněhy. Malíř by byl spokojen. U muzea hude dudy chlap s červeným nosem, hlavu kulatou nacpanou do beranice, jako by vypadl z obrazu valašského Brueghela. Kateřinský jarmak voní rybízovým vínem a pečeným jelitem.

V to září, kdy malíře v rakvi svázeli do dědiny, aby ho uložili do hrobu, který teď stráží trny keře, povlávaly ve svahu nad zatačkou pod čartáckým sedlem bílé cíchy. Lapaly ještě vydatné slunce babího léta, byl-li v nich i škrob? Černé obleky smutečního procesí, černé kapoty automobilů, a bílé cíchy vlající ve znak pokračujícího života.

Ten výjev nenamaloval malíř, třeba zbojník, který Brueghela ze Soláně následoval ve smrti jen o rok a třiatřicet dní později, ale na černobílý film ho zachytil fotoaparát. A já ten obraz zkoumám v knize, kterou malířskému triu bratří Schneiderků vystavěl festovní pomník náš redakční kolega a přítel, který se k nám, co text fixujeme do Textů, před skoro dvaceti lety obracel ve zprávě z Potůčků i takto: „Milan Kundera by z našeho lyrismu radost neměl. Protože lyrismus manipuluje a dravě se zmocňuje duše, která má být svá.“

Je dobře, že mu Pařížan k říjnovým narozeninám nadělil Knihu smíchu a zapomnění. Když loni před létem otevřel Život je jinde, jistě si tam verzatilkou, jen lehce přibroušenou, aby se čára neprotlačila na druhou stránku, zatřhl toto: „Lyrika je území, na němž se jakékoli tvrzení stává pravdou. Lyrik včera řekl: život je marný jako pláč, dnes řekl: život je veselý jako smích a pokaždé měl pravdu. Dnes řekne: vše končí a padá do ticha, zítra řekne: nic nekončí a všechno věčně zní a obojí platí. Lyrik nemusí nic dokazovat; jediným důkazem je patos prožitku.“

Četl jsem na tomto místě minule, že když sedíc u plzeňského či nošovického piva východní hlídka zrovna nemlčí na aktuální téma, pře se, zda Vaculík, nebo Kundera. Oba. Vyživen patosem prožitku lyrik přece ví, že stále jsou území, na kterých se všechna tvrzení stávají pravdou.

–reé–

Obsah:

úvodník

René Kočík: Lyrik přece ví__2

próza

Petr Měrka: * * * __10_14

Božena Plavecká: Utonutí__15_18

Zbyněk Vybíral: Zuza__21_23

poezie

Martin Skýpala: Korespondenční
kurz poezie__6_7

Pavel Kotrla: * * * __8_9

Martin Trdla: * * * __18_19

Martin Šenkypf: * * * __20_21

překlad

Imre Körizs: * * * __4_5

recenze

Ondřej Hložek: Poctivě rozškrábaný
svět__24_25

Dalibor Malina: Imrvére...., ...
a furt!__25_29

Andrea Chrobáková-Lněničková: Nedat se
zašlápnout!__29_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla
Bystřička 267, 756 24
<http://kotrla.com>
pavel@kotrla.com

Dalibor Malina
Hotel Pančava
Svárov 323,755 01 Vsetín
knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 74, ročník XXI.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Dalibor Malina,
redakce: Jakub Chrobák, René Kočík,
Dalibor Malina, Martin Škabraha, Martin Lukáš;
redakční rada: Andrea Chrobáková-Lněničková,
Jiří Hrabal, Tomáš Vašut;
registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X
internetová adresa: <http://casopis-texty.cz>
Nevyžádané texty nevracíme ani nelektorujeme.

IMRE KÖRIZS

Golden Hour

Atleti doběhli do cíle a sestupují dolů.
Svah jako špatný fotograf
přistřihává je v kloubech:
nejprve jenom v kotnících, potom v kolenou,
nakonec horní poloviny zbylých maňásků
pohlí zem.
Nejprve dětská těla,
protože dospělým,
kteří tu ještě chvíli spořádaně odplouvají,
ještě chvíličky vyčuhují hlavy z asfaltu.

A já průhledný jako nějaký veřejný kýč,
dívám se na ně skleněnýma očima, zatímco
z kouře zkousnutého čelistmi mé skleněné
lebky
budou venku chomáče
a uvnitř ovšem jakýsi stav pohotovosti,
jako dole u vzlétajících divokých kačerů,
kteří se na ve všech směrech nakloněné
říční rovině
hotoví k překonání vodní gravitace.

Někteří se ještě protahují na žulové římse
památníku,
jiné již naplňuje rozkoš zlatých městských
hodin.
Potom přijede závěrečný omnibus se svými
pasažéry
hledajícími bez výjimky a bez ustání
všechny svoje chyby,
jako by přiléhavé kalhoty a pružné boty
nosili nejen za účelem běhu,
leč jejich sportem bylo právě ono zpytování
chyb.

Všechno je ovšem bezchybné,
snad jen počasí mohlo by být trochu
teplejší,
ačkoli pro ně je to takhle ideální,
na mně už tolik nezáleží,
mým sportem není běh,
jen zevlování.

Návěsy řeckých kamionů

U gotické zdi domovské stanice víry
mim hrající pouličního muzikanta
improvizuje synestézii:

tóny na jeho vzdušném kontrabasu jsou
jenom vidět.

Plešatý kuchař restaurace –
„tradiční kuchyně moderního stříhu“ –
nenosí čepici:
každý talíř je plný
protimluvů jeho neexistujících vlasů.

Před vyzáblou dvojicí pár nedotčených piv:
oxymórony tuhé pěny.

Vyznavač bublifuku, který opatřuje
povlakem duhově se třpytícího mýdlového
filmu
prázdné symboly vzduchových koulí,
již balí, zatímco já se zaplétám
do metalepse vodítka labradora.

Veškerá pars pro toto již téměř nejsou vidět,
jednokorunový úplněk pomalu ukazuje
půlnoc,
ciferník bez čísel.

Po osvětleném viaduktu projíždí osamělý
řecký kamion,
na návěsu má nápis: **Μεταφορές.**

Flanér

Těmhle karikaturám něco schází.
Nebo jim něco přebývá,
je z nich portrét, který jako by zobrazoval –
ostatně celkem dobře –
jen jakéhosi dvojníka.

Narozdíl od holčičky, která stoupá
podle jistého pravidla jen na některé kameny,
já se v systému nevyznám.
A tak na kresbě zhotovené během pěti minut
i já jsem zatím někdo jiný,
který neznámého připomíná lépe nežli mě.

Jen v očích harmonikáře jsem sám se
sebou totožný,
je však slepý, tak je mu to jedno.
Ale aby to nebylo jedno ani jemu
vhozením mince do plechovky od konzervy
přece jen na několik vtěřin zachraňuji svou
identitu.

z maďarštiny přeložil Tomáš Vašut

MARTIN SKÝPALA

Korespondenční kurz poezie

nemůžu se zabít

mám tu kluka
ve slepém úhlu tzv. reality
jsme oba
jenomže se nemůžu zabít
nechat ho letět
a dýchat
nic jinýho nepoznal
a teď jsme tady
moje srdce a já
moje lepší já a moje srdce
svádí neustálej boj
je to boj o život
mýho srdce
nemůžu se zabít
a nechat ho tady –
je příliš pozdě
nechat ho být
naučit ho létat
naučit se dýchat

24. 7. 2016

Střídavá péče

zas další domácnost
nový pach dráždí chřípí
svou cizostí spíše než sladkým příslibem
(tady se peče vánoční cukroví!)
až příliš snadno se rozhodneme vrátit
k mateřsky důvěrnému pachu.
Jelikož však směry nejsou dány
získává střídavá péče pachů obapolnosti.
Ač mizení neblahého lze vyložit tak,
že jdeme správně, přesněji řečeno,
do správné kuchyně, činíme tak zpravidla
bez nároku na teplou večeři.

3. 10. 2016

Příčná flétna

z toho nic dobrýho nekouká
řekl bys, kdybys ještě dokázal mluvit
z hloubi popraskaných plic a vyschlýho krku
s varlaty a s mozkiem z bláta
s očima, co maj vlčí mlhu
s jazykem a patrem spálenejma na uhel.

„Bud' mlč nebo zpívej, ale už nic mezi tím,“
říká.

Leží tu, ležérně přese mě přehozená
a nahá, jako bychom se milovali už včera,
tetování až ke kotníkům, nohy má štíhlý
a dlouhý,
jako by to byla ještě dívka, a ne už dospělá
žena

s čerstvě zajizveným zápěstím,
dlouhými štíhlými prsty mě svléká
šupinu za šupinou,

až se ráno probudí,
najde už jenom
kůži, ze které mě svlékla.

Padající čas

vidět světlo, jak padá
kutálí se po střeších
padá do okapů
s chvostem tmy
vodopád světla
závoj
déšť světla
když mizí v korunách stromů
jako klíč v zámku
jen tam tak stát a dívat se
věřit
být svědek
padajícího světla.

25. 9. 2017

big sur

zastavil jsem se na okraji světa
mý srdce poskočilo leknutím
abych nepad přes okraj útesu
pode mnou moře, vlny byly o útes
bylo mi 17 nebo 70, to už je teď jedno
mý srdce mě vidělo padat už tolikrát
a stejně se pokaždý zastaví a poskočí
okamžik před tím, který stačí
k zastavení na okraji světa
taky tam roste vysoká tráva
vítr ji kartáčuje hřebenem ze železa
a moje srdce diktuje slzám, kam padat
pokaždý mi diktuje, kam padat
odsud je do nebe nejbliž z celého světa.

PAVEL KOTRLA

Cizí místa

x x x

A při vší té rychlosti
Už ne pleistocén
Už holocén

Ale ještě pořád
Ukrutně pomalé čtvrtohory

Jen sklo se líně vleče
Ve starých okenních tabulích

Smýká mne temným pohybem
Shora dolů
Pod zem

VÁLEČNÉ ÚZEMÍ

Škvírami v dřevěné podlaze
Vkrádá se strach
Za každým rohem pokoje
Vede se zákopová válka
S minomety a děly
Ukrytými za hromadami hraček
Válka na nehybných pozicích

x x x

Mapa cizích míst na tvém těle houstne
Z ostrovů stávají se pevniny
Vím že dobré to není
Že čas kráčí nazpět
Mohu jen čekat
Až vynoří se dávná ztracená zem

x x x

Naproti křik

Kolorit
Vteřin minut hodin večerů nocí dní
Zavřená okna nenávist neodvrátí

Už jen čekáme
Kdy
Kdy se zabijí

Čekáme na ticho
Už tolik dní

LETNÍ NOC

Jen sovy
Netopýři
V zahradě křídly
Unavený vzduch víří

Pak
Čas bouřky
Deště

Jen někdy prší od východu
Dlouze a teskně
Dnes však opět od západu
Zašlehává otevřeným oknem

V domě obléhaném tmou
A bubnujícím deštěm

VÍTR NA DRUHÉ STRANĚ

Ze zdi drolí se písek
Drobné kusy kamene a cihel

Severní vítr svou písní
Už tolik dní ohlodává dům

Přilepen ke zdi zeď podpírám
S uchem na zdi
Tóny poslouchám

Už je tenká
Průhledná

Tedy domů do domu
Dere se
Vítr a jeho píseň

V očekávání mrazí

Severní vítr
Spává za zdi mého domu

x x x

Jan Oreb už básně nepíše
Jan Rolek nepíše už nic
A já jsem na tom jak Jan Friendsberg
Úplně stejně
Janové tiší
Chybí mi i vaše slova

PETR MĚRKA

Ne každý spisovatel je milionář

Alexandre Dumas vyrazil do Plenek. Chtěl navštívit svého kolegu Petra Měrku. V Paříži si vlezl do tubusu a nechal se poslat potrubní poštou. Nedlouho nato si podali ruce a šli se projít do krajiny.

Povídali si spolu o literatuře.

„Já mám na to lidi,“ pronesl Dumas, „a jsem opravdu úspěšný. Vycházejí mi romány jako na běžícím páse a točí se podle nich hollywoodské velkofilmů. Nevím co s penězi. A co ty, jak jsi na tom ty?“

„Nemohl bys mi nějaké peníze dát?“ zajímal se Petr. „Víš, jsem v situaci, že by se mi docela hodil mecenáš.“

„Já se můžu v penězích koupat. Mám jich tolik, že nevím, co s nimi. Ale i přesto nevidím jediný důvod k tomu ti něco dávat.“

Pochop, máš jedinečnou příležitost poznat sociální dno. Využij toho a načerpej inspiraci. Kdybych ti teď pomohl, jenom bych pokazil kvalitu tvých budoucích děl.

A jestli tě teď nikdo nečte, tak tě to teprve čeká. A dost možná, že ta chvíle přijde až po tvé smrti.“

„Jak ses vůbec o mně dozvěděl?“ zajímal se Petr.

„Představ si, na své cestě do Ameriky se za mnou zastavil Daniil Charms. Měl u sebe jednu tvoji knihu, Telekristus a Mentál, dal mi ji přečíst.“

Opravdu hodně mě pobavila a proto jsem tě chtěl poznat osobně,“ načež odbočil od tématu a řekl: „Máte tu opravdu moc krásnou přírodu.“

„Za to může Hejkal, který ji tady chrání.“

„Kdo, prosím?“ podivil se Dumas a vytáhl si poznámkový blog. Na romány měl sice zaplacené pisálky, ale náměty a zápletky vymýšlel pořád sám. A právě v těch spočívala genialita jeho děl.

„Hejkal je fanatický ekologický aktivista, který každého, kdo přírodě škodí, zmlátí. Fakt se s nikým nesere. Jestli chceš, seznámím tě s ním. Bydlí tady nedaleko v jeskyni. Rozdělám oheň a přivolám ho kouřovými signály.“

„Copak on nemá mobil?“ podivil se Dumas.

„Nemá vůbec nic, je naprosto přírodní. Jestli tě pozve dál, tak posoudíš sám. Ale už

dopředu ti mohu prozradit, že uvidíš pouze primitivně pomalované stěny.

Byli za ním sběratelé, kteří mu za jejich sloupnutí nabízeli milióny, ale jeho umění nezajímá, žije pouze přírodou. Je v tomto ohledu fascinující a ke všemu si splnil svůj dětský sen! Obdivuju ho, že se mu to podařilo. Kupříkladu já musím chodit do práce. Jsem tam celý den a teprve po návratu vyčerpaný usednu k psaní."

„To tě lituju. Já jsem zase v situaci, že čas nepotřebuju.“

Netrvalo dlouho a Hejkal reagoval na kouřové signály vyslané Měrkou. Pustil se liány a dopadl mezi ně. S Petrem si podali ruce, k Dumasovi však zaujal nedůvěřivý postoj.

„Kdo to je?“

„To je přece autor Tří mušketýrů Alexandre Dumas! Jestli jsi chodil do školy, tak ho musíš znát!“

Hejkal ale do žádné školy nechodil. Jednou jedinkrát to zkusil a vadilo mu už jenom to, že tam mají zdi a zavřená okna. A když zjistil, že budou chtít i pravidelnou docházku, cpát mu do hlavy zbytečné pitomosti a systematicky ho připravovat na zaměstnání, víckrát se nevrátil.

Rozloučil se tenkrát i s rodiči a odešel být do lesů, hor a luk.

„Jsi výtečný materiál na sérii románů,“ konstatoval Dumas a měl se k odchodu. Protože by netrefil, musel ho Petr doprovodit na poštu. Beztak tam měl sám cestu, pracoval tam.

„Tak se měj a držím ti palce,“ pronesl Dumas, než si vlezl do tubusu. „A ahoj! Třeba se ještě někdy potkáme.“

„Kdoví,“ pomyslel si Petr a začal si chystat balíčky, které měl ten den rozvést na příslušné adresy.

Nalézt v sobě klid

Poetický motýl Pátek se prohlížel v zrcadle a připadal si velice krásný. Vykoukl z květu a i den se jevil nádherně. Ideální podmínky na lásku.

Nasadil si fešácký klobouk, vyzdobil se širokým úsměvem a s parádní hůlkou vyrazil balit holky do parku Sblížení.

Byl plný studentů nedalekého gymnázia, kteří se zde sbližovali. Byli tu ale i důchodci,

kteří se pohledem na mládí loučili se životem a radovali se z krásy kolem sebe.

Motýl Pátek poletoval od květiny ke květině a hledal tu pravou. Když milovat, tak jediné absolutně. Jinak to ani nejde.

Rozhlížel se, ale pořád ji nikde kolem sebe neviděl. Jolana byla na tom podobně. Ona sice nebyla motýl, avšak identicky marně vyhlížela ideálního partnera.

Pátek se jí bezděky posadil na rameno a vtom se jejich pohledy střetly. To je ON! pomyslela si Jolana a nemohla uvěřit, že její vyvolený je hmyz.

Pátek se taky zamiloval. Padl na koleno a začal jí recitovat milostné básně, ale byl tak maličký, že ho ani při dobré vůli nemohla slyšet. Protože však byla studentka nedalekého gymnázia, měla u sebe samozřejmě lupu. Chvíli mu odezírala ze rtů a pomyslela si:

„Jé, ten je ale romantický!“

Chtěla ho políbit, ale div ho tímto fyzickým projevem citu nepřizabila.

Musíme s tím něco provést, bylo zřejmé oběma, ani si to nemuseli vzájemně říkat. Pátek navrhl, že by mohli zkusit Bodláka.

„Je ale nerudný,“ upozornil Jolanu, která jenom doufala, že odezírá a rozumí správně. Z poslední věty jí totiž vysvitalo, že by měli navštívit budík.

Odnesla tedy Pátka do nejbližšího hodi-nářství. Shodou okolností stál Bodlák u pultu a dával si spravovat cibule.

Bodlák byl prastarý podivín, měl dredy ve vousech i vlasech, které byly tak dlouhé, že si po nich šlapal. Nedalo se říct, že by byl oblečený. Jeho tělo totiž nebylo možné přes dredy vůbec postřehnout.

Jolana přesměřovala svůj pohled od Pátka k Bodlákovi a řekla mu:

„Jsem zamilovaná tady do toho motýla, co mi sedí na rameni, jmenuje se Pátek, a jak to tak vypadá, miluje i on mě. Bohužel je hmyz a já člověk, přesto bychom to chtěli dát nějak dohromady a zkusit, jak nám to spolu půjde. Co myslíte, bude to možné nějak zařídit?“

„Ne,“ odvětil Bodlák stroze a opustil krám.

Jolana s Pátkem posmutněli. Oba věděli, že to je konec jejich veškerých nadějí.

„Budeme se muset spolu rozejít,“ pronesla Jolana a Pátek se rozplakal, protože měla pravdu.

„Sbohem!“ křikl ze všech sil a srdce mu puklo žalem.

„Neee!“ vykřikla Jolana, div se jí nepodlomila kolena slabostí pod tíhou emocí, ale ustála to. Protože nechtěla na něj nikdy zapomenout, nabodla jeho tělíčko na špendlík a vystavila si ho v krabičce na zdi.

Není nad to být Freudem

Pohádkový hrdina nemusí být nutně urozený. Každopádně by ale měl mít charakter. Sigmund ho měl. Ale nejen to, každé ráno stál před zrcadlem a tlačil.

Silou myšlenky sám sebe formoval a tvořoval. Hnětl se rukama a nakládal se sebou s důkladnou precizností antického sochaře.

„Co z tebe bude, až budeš sám se sebou hotov?“ zajímala se jeho maminka.

„Vydám se do světa konat dobré skutky, takže něco jako dobroděj,“ reagoval Sigmund a protože se ten čas blížil, šla jeho máma dát kynout těsto na tvarohové buchty.

Připravila mu jich celou ošatku. Byly hotové právě ve chvíli, kdy si Sigmund obouval tenisky. Podala mu je, popřála štěstí a její syn vyrazil do světa. Ona se posadila k televizi a sledovala zprávy. Netrvalo dlouho, objevil se v nich.

Sigmund byl idealista a proto působil na své okolí jako blázen. Začalo to už krátce poté, co opustil svůj rodný dům.

Sotva vyšel z lesa, narazil na civilizaci. Způsobilo mu to kulturní šok. Ale ani to ho neodradilo od toho, aby konal dobré skutky.

Rozhodl se třeba, že pomůže jedné babičce na přechodu pro chodce. Vzal ji za ruku a nabídl jí, že ji převede na druhou stranu.

Stařenka však vylovila z kabelky svojí vetchou rukou lahvičku slzného plynu a stříkla mu její obsah do očí, pročež ho osočila z pokusu o znásilnění a Sigmund tak skončil v cele předběžného zadržení, čímž zaujal média.

Sigmundova maminka nevycházela z údivu. Její synek přeci není žádný deviant! Vskočila z křesla, vzala ze zdi brokovnici, venku se uprdelila na tryskový vysavač, stiskla příslušné tlačítko a vyrazila ho osvobodit.

Přiřítla se na policejní stanici jako velká voda a začala střílet. I když měli policisté přesilu, marně se bránili mateřské lásce.

Otevřela Sigmundovu celu a řekla mu:

„Chlapče, svět není místem pro idealisty. Jsi mladý, nechceš se stát přeci jen něčím jiným než dobrodějem?“

Sigmund se zamyšleně vrátil s mámou domů. Dospěl k závěru, že svět je postavený na hlavu. Když někomu nabídnete pomocnou ruku a dotyčný zareaguje násilím, to není přece normální.

Vyholil si na hlavě pleš, do pusy strčil velký doutník a s kapsami plnými kokainu se stal psychiatrem.

Praxi si založil ve Velké Psychóze. Což bylo hlavní město Anonymní republiky. Už jenom když tam poprvé vystoupil z poštovního tubusu, pochopil, že všichni jsou už od pouhého pohledu jeho klienty.

Máma mu poradila, aby nepodcenil sílu reklamy.

„Lidé musí o tobě vědět, že jsi nejlepší ze všech!“

Sigmund si koupil moderní trenýrky, pořádný zlatý řetěz a za vůbec poslední peníze si zaplatil reklamu.

„Budu se s vámi bavit o sexu,“ sděloval v ní sugestivně.

Protože neměl na kancelář, posadil se do parku a čekal. První klient se objevil co nevidět. Byla jím frustrovaná a zakomplexovaná žena.

„Jsem ředitelkou banky a jsem psychicky na dně, nevím co mám dělat,“ obrátila se na něj.

Doporučil jí, aby se vdala.

„Víte, já potřebuju ordinaci a vy jste zjevně bohatá. Dejme to dohromady. Já vás vyléčím a vy mi budete vařit a uklízet. Co vy na to?“

Protože to ředitelce banky dávalo smysl, souhlasila a poprvé po dlouhé době se usmála.

„Musíte být génius!“ pronesla, políbili se a rozdali si to spolu v nedalekém křoví.

Petr Měrka (*1979 Vsetín) žije ve Valašské Polance. Autor knih *Telekristus a Mentál*, *Fantasmagorie televize*, *Perfektní idiot*, *Hitler se na vás usmívá*, *Van Gogh 21. století*, *Víla Dita*.

Martin Skýpala (*1976) žije v Praze, pochází z Valašského Meziříčí. Členem redakce Protimluvu. Autor básnických sbírek *Alter Ego*, *Lžička medu*, *Příběhy písmen*, *Ruční práce*, *Noc je na prodej*.

BOŽENA PLAVECKÁ

Utonutí

Procházeli jsme se. To byl obvyklý začátek našich setkání: nečekaný telefonát nebo zpráva, nejistota a váhavost, potlačené přáním ho vidět.

Za chůze mi vyprávěl, jak se měl, co dělal, vedl se mnou intelektuální hovor o osobnostech, jejichž jména jsem nikdy neslyšela, a současně zatajoval, jak se doopravdy měl a co skutečně dělal. Skrýval přede mnou tu jedinou osobnost, kterou jsem chtěla poznat. Hledala jsem záblesky jeho já mezi pečlivě zvolenými výrazy a snažila se proniknout brněním slov pomocí svého ostrovtipu.

Blížili jsme se k jeho bytu. Šel zdánlivě nenuceně, ale já jsem dobře věděla, kam jeho kroky i myšlenky míří. Proto jsem už předem znala odpověď na svou otázku, když jsme zastavili u domovních dveří.

„Můžu jít nahoru?“

„Ne,“ vyrazil jsem ze sebe bez rozmyslu. A přísný tón toho slova mě konečně přesvědčil, že o to skutečně nestojím. Samozřejmě, že mohla jít nahoru, dokonce jsem si to přál, ale po celou dobu naší procházky jsem dělал všechno proto, aby mi tuhle otázku nepoložila, aby nepokoušela moje odhodlání nezaplést se s ní. Vymýšlel jsem si jména kdovíjakých osobností, s patřičně odborným ksichem jsem o nich pronášel zasvěcené soudy, na kterých nebylo ani zbla pravdy, a doufal, že tohle suchopárné žvanění, tahle pečlivě sehraná netečnost vůči ženě, odradí její živočišnou duši. Ale škaredě jsem se přepočítal. Stojí tu proti mně a drze se mi usmívá do očí. Ani nemusela propínat kolena a šoupat špičkou boty o chodník, abych poznal, jak prvotřídní má nohy. Můj ty smutku, zápasím sám se sebou a těžce to prohrávám.

Odmítl mě, ale řečí těla mi sděloval něco jiného. Ošíval se, protahoval, nervózně si upravoval vlasy a přecházel po chodníku. Občas střelil pohledem k mým nohám, ale k tváři nevzhlédl. Uráželo mě to. Poprvé za celý večer jsem nevěděla, co říct. V hlavě mi seděla opička s činely a samým překvapením jimi zapomněla třískat. Dlouhé mlčení mu bylo nepříjemné. Zdálo se, že jeho opice

horečnatě přepíná představy jako televizní kanály a hledá vhodný program, který by vyplnil ticho. Nakonec zesílila hlasitost jeho myšlenek natolik, že jsem ho slyšela promluvit:

„Kolik je vlastně hodin?“

„To se ptáš ty mě?“

„Je tu snad někdo další?“

„Bylo půl dvanáctý.“

„Hmm...“

„Hmm co?“

„Slušnej člověk touhle dobou spí.“

„A my dva?“

„Říkám, že to platí pro slušný lidi.“

„Což my teda nejsme... slušný lidi?“

„Zatím jo.“

„Haha, tak odemykej a neštví mě.“

„Uvědom si, že sem pracující člověk.

A pracující člověk dělá co?“

„Vede blbý řeči.“

„Zatracený dveře, dycky se takhle zaseknou, hergot.“

„Ukaž.“

„Hele, to je marný. Doprovodím tě domů a pak zkusím probudit domácího.“

„Co blbneš, dyť ty dveře dou úplně normálně. Pod', prosimtě. No pod'! Tě mám vést do tvýho vlastního bytu, nebo co?“

A tak stojím u sebe v kuchyni, všechno je k nerozeznání stejné, jako bylo večer, když jsem z bytu odcházel, jen přede mnou na židli sedí ona. Má nohu přes nohu (ano!), usmívá se a chvílemi mi hledí do očí, chvílemi kouká do prostoru za mnou, kde varná konvice neúprosně spěje k vyvrcholení. Nejvíc ze všeho je mi divné, že ani pořádně nevím, jak se sem dostala.

„Tak jakej si dáš?“ ptá se.

„Jakej nabízíš?“

Vstanu ze židle a postavím se tak blízko k němu, až se naše těla téměř dotýkají. Přesouvá váhu z nohy na nohu a nepatrně se odtahuje.

„Mátový,“ rozhoduju se a odnáším čaj zpátky ke stolu. „No a co budem dělat ted?“

„Jdem spát. Jako slušný lidi,“ zopakuje.

„Fajn, půjčíš mi ručník?“

Na okamžik odchází z místnosti a vrací se s huňatou osuškou.

„Tady je koupelna. Rozsvěcuje se uvnitř. Ještě trochu doprava. Jo. A bacha, někdy nečekaně vyšplíchne horká voda. Jo. Takže to je asi všecko,“ říká a zavírá za sebou.

Svetr a tričko svlékám jedním pohybem a motanec házím na pračku. Podprsenku lupnutím odepínám, zrovna zápasím s levou nohavicí džínsů (proč si proboha kupuju tak úzké kalhoty?), když se za dveřmi ozve: „Zapomněl sem ti dát tričko na spaní.“

„Můžeš.“

Otevírá dveře a zírá na moje prsa se stejným výrazem, s jakým před necelou půlhodinou vykládal o Dostojevském a Čechovovi.

„Díky,“ беру tričko a házím ho stranou. „Pod' sem, utíká teplo. Můžeš napustit vanu?“

Za ruku ho vtáhnu dovnitř. V malém prostoru koupelny neví, kam s očima, klopí je k zemi. Nebo se snaží zjistit, jakou barvu mají moje kalhotky. Stačí ještě otočit kohoutkem ve vaně.

Nebyla to barva jejího prádla, co na mě zaúčinkovalo jako hadr na býka. Vzal jsem ji za boky, opřel o pračku, stáhl jí kalhotky a pronikl do ní. Horký proud vody cákal do vany, pára z ní stoupala, srážela se na stěnách, její roztažené ruce klouzaly po mokrých kachličkách. Zoufale jsme se snažili rozpustit se jeden v druhém, zapomenout v malé koupelně na všechno kolem nás. Tak dlouho jsme si podávali horký talíř opojení, až jsme ho museli roztřískat o bílou, vlhkou zem.

Pak bylo ticho. Pěna. Dva páry udýchaných očí.

„Co je?“

„Nic.“

„A co bude?“

„Taky nic.“

„Nic je od slova ničit.“

„Nikdy bych si nemyslela –“

„Počkej! Co tě první napadne, když se řekne život?“

„Smysl.“

„Proč smysl?“

„Protože mě děsí představa, že by se věci děly jen tak. Beze smyslu.“

„Smysl má jen to, co je právě teď.“

„Teď není nic.“

„Ale bude.“

Sedíme ve vaně naproti sobě. Z kohoutku mi na nohu odkapává voda. Vlastně ani nechci vyslovit, co mě právě napadlo.

„Jednou mě sejmeš. Ublížíš mi. To je na tudy,“ prohlásím věčně. „Ale v pohodě, máš to dovoleno.“ Poplácám ho po stehně.

Kap. Kap. Mlčí.

„Nechci, abys mi to dovolovala,“ říká po chvíli.

„Mmm, ale to je nevyhnutelný. Je to stejně jistý, jako že když vyndám špunt z týchle vany, voda vyteče. A to se stane: jednou ten špunt v sobě vytáhneš - nebo se rozpadne, to je fuk - a odplaví se tvoje vzpomínky i city.“ Nad posledním slovem zaváhám. „Pocity. Prostě zapomeneš a už mě nebudeš chtít vidět... Takže tohle všechno,“ udělám nad námi rozmáchlé gesto, „fakt nemá smysl. Nemělo a nebude mít. Půjdu domů.“

Ani se nepohnu.

„A proč bych ten špunt měl vytahovat? Třeba se příliš rád koupu, než abych to udělal.“

Chvíli váhám, nevím, jestli ho moje věta nezažene zpátky do ulity. Vem to čert.

„Protože se bojíš,“ obviním ho.

MARTIN TRDLA

Marnost

Ups. Něco se pokazilo.

V taškové zóně je neočekávané zboží.

Všichni naši operátoři se věnují zákazníkům, kteří se dovolali před vámi.

Omlouváme se, ale požadovanou operaci nelze v tuto chvíli provést.

Požadována stránka nebyla nalezena.

Vlak zde jízdu končí, prosím vystupte.

Je nám líto, ale volané číslo neexistuje.

Z technických důvodů zavřeno.

Vaše reklamace byla zamítnuta.

Na vašem účtu není dostatek prostředků pro provedení platby.

System není dostupný

z důvodu probíhající plánované údržby.

Přijdu hned.

Přejímka zboží.

Konec papíru.

Nemáte dostatečná oprávnění,

abyste dnešní den mohl vrátit zpět.

Kopanec

Před paneláky padá smích,
den si na tebe ukazuje prstem:
"Kiš, kiš, kiš!"

Když se ti bude stýskat,
radí ti spolknout pilulku,
oheň a teplo doveze taxík.

Ale ty polykáš na prázdno
a zní to, jako když tma světlu
uštěďruje kopance.

Šoky

Město má neklidné spaní,
drbeme se o ohlušující ticho.
Probudily se mindráky manažerů
nadmárodních korporátů,
manýry manželů,
maminkovské hrůzy
z dalšího kašlíčku.

Psi větrí předčasné volby.

Namísto očí máme dva zadky,
a co jsme jich vylízali!

Drandíme na hřbetu zdechliny,
jedeme shrbeni šluknout si
z dalšího svítání.

Zatím

Zatím neberu dotace
ani antidepresiva.

Zatím nevyhlásili mobilizaci
kvůli čtyřicetiprocentnímu zdražení vajec,
ještě nevystartovali Blaničtí rytíři.

Zatím jsou stále nejhoršími lidmi
samotní lidé
a já si kovu nové břímě.

Zatím se umím precizně zatvářít,
jako že se nic neděje.

MARTIN ŠENKYPL

V krizi je spása

Prolog

Jednou jsem za letního počasí putoval slovenskou pahorkatinou. Vyčerpán a s potem na čele jsem se zastavil u velkého dřevěného kříže. Můj zrak spočinul na větičce vyryté zhruba v úrovni očí. Stálo tam, že *v krizi je spása*.

I.

Počítám končetiny a vzpomínám na dětství strávené kdesi v poušti smyšlenek mých rodičů.

II.

Jen si vzpomenout na ten den.
Na den, kdy jsem ve špinavém triku vyšplhal na nejvyšší strom v zahradě.
V koruně jsem se uhnízdil jako dravý pták a třásl jsem vší silou větvemi – pod vlivem neomezené moci.

Myslel jsem si, že ten strom mohu ochromit, zlomit, zničit.

Nic z toho se však nestalo.

Vyrostl ze mne průměrný člověk s průměrnými starostmi; každý den nanovo bojuji o své místo na slunci, polykám dehet.
Nevím, jak se budou jmenovat mé děti, mám už ale pro ně jména;
jestli to bude chlapec, bude se jmenovat STRACH,
děvče bude ÚZKOST.

Dost už ale těch představ!
Právě se rozhořel soumrak.

III.

Paradoxní je, že život se všemi svými aspekty ve výsledku nechutná po zkušenostech, ale po shnilých kostech.

IV.

Sbírám pod stromem velké ořechy které svými vráskami předurčují mé vlastní stárnutí.

Uskladním je na podzim.

Na jaře jim zkřehne skořápka.

Epilog

Jakmile jsem nabral sil, dech se mi zpomalil. Posadil jsem se do trávy. Mysl se zkoncentrovala a já na chvíli usnul. Po chvíli jsem byl úplně čerstvý, svěží člověk. Vyrázil jsem na cestu. Tedy před tím jsem ještě pohlédl na nápis na kříži. K mému údivu jsem ho prve přečetl špatně. Ve skutečnosti tam stálo, že *v kříži je spása*.

Byl to velmi horký letní den.

červenec – prosinec 2015

ZBYNĚK VYBÍRAL

Zuza

Přicházel pár minut před začátkem. Na monitoru nad pokladnou si vybral místo. Staříček pokladní řekl: Do šesté doprostřed. Nebo: Do šesté, sedadlo tři. Anebo: šestou řadu, trojku. Nechtěl se lokty nikoho dotýkat.

V sále bylo poloprázdno.

Lístek za sto korun.

Chodíval na své filmy: Začít znovu, Toto je náš svět, Je to jen konec světa.

Mrtvý muž.

U konce s dechem.

Když zaplatil dvoustovkou, pokladní, kterou znal třicet let, mu vytiskla lístek a na přepážku vysázela mince: dvacetikorunu, desetikorunu. Přidala papírovou stovku. Shrábl peníze a měl radost, že se přehlédl. Projekce stála jen sedmdesát!

Ale dnes byl její úsměv nápadně šibalový. Vůbec se na něj poslední dobou směje častěji.

Když sázela mince na přepážku, významně na něho mrkla.

Kolík jí může být, sedmdesát? Snad s ním neflirtuje, hudral si pro sebe.

Nikdy se nepoznali. Vždy jen přes přepážku.

Takže dnes zase za sedmdesát?

Byl si skoro jist, že nad pokladnou svítila stovka.

V sále pojal podezření. Oddálil lístek

od očí, aby se bez brýlí pokusil přečíst, co je na něm napsáno. Bylo přítmí. Pod údajem 70 Kč si přečetl: senior.

Jak dlouho už na něho mrká?

Kdy mu začala prodávat lístky pro důchodce!?

A proč?

Přece není senior!

A ozaj, išli ste na Čertovicu?

Přikývl.

A boli tam bežkáři?

Byli.

A dodal: Samí staří chlapi jako já.

Tehdy se mu Zuza poprvé podívala do očí. Bříško pravého ukazováčku si položila na rty. Nie tak, zaprosila. Vraví sa: Muži v najlepších rokoch.

Přikývl.

Rád by ji ubezpečil, že ji to nemusí bolet. Že se nemusí...

... tvářit tak ztrápeně.

Podíval se na ni.

Jako starý muž v Kiarostamího Hře na lásku.

Like someone in love.

Byli jsme tam jenom my...

muži v nejlepších letech.

Tady bych mohl umřít... Mladá číšnice, když vidí, že si s čepicí na hlavě píšu tyhle poznámky, ke mně osobně-přátelsky přijde a utře stůl hadrem, aby na něm nebyly stopy po pivu a byl jako psací stůl. (Max Frisch: Třetí deník. Skici / 1982)

Pak seděl v hotelovém pokoji, ramena svěšená.

Ne a ne se sebe setřást, co mu udělala.

Nabídl jí *staré chlapy* a ona je přejmenovala na muže v najlepších rokoch. Tím ale potvrdila, že ho vidí jako starého.

Celý týden, co byl v hotelu!

A co si myslel?

Sprostý si.

Somár.

Jmenovala se Zuza.

Nemohl si jí nevšimnout, když přijel. Byla jeho typ. Po pár dnech znal všechny kalhoty, které měla v šatníku: díval se jí téměř pořád na zadek. Samozřejmě ne nápadně. Ale znáte to. Kam má chlap zabloudit očima? Představoval si, jaké nosí kalhotky a také - co by cítil v dlaních, kdyby ji mohl za nahý zadek chytnout.

Poslední den, když sklízela po hostech z vedlejšího stolu, předklonila se o trochu víc, než musela. Ach, bože, zezadu.

Díval se na sebe do zrcadla. Kolik mohlo být Zuze roků? Třicet? Sedmadvacet? Kdo ví. A je vůbec normální, aby on, hlúpy chlap před šedesátkou, měl tyto chutě!?

Vzpomněl na Radka. Po šesti pivech a několika panácích ho přesvědčoval, že už nechce být znovu a zase vzrušovaný ženami, že už se nechce honit za sukněmi, že by dal neví co za to, kdyby ho *on* nechal na pokoji.

Té ztráty času.

A už to ani za nic nestojí.

Víš, co bych mohl udělat práce!?

Napsat scénář.

Přečíst knížku.

Když si ho vyhoníš, zabere ti to dvě minuty, řekl mu. Knihu přečteš, scénář napíšeš.

Určitě se předklonila víc, než musela. Když se narovнала, otočila se a odnášela špinavé nádoby, vůbec se na něj nepodívala.

Jenomže oči ji prozradily.

Oči se smály, dobře si vědomy, že se dívá.

Styděl se, že to ví.

Styděl se za to, že touží.

Styděl se, že je...

v nejlepších rokoch...

like someone in love.

Zbyněk Vybíral (*1961) je autorem 11 odborných a popularizačních titulů z psychologie a psychoterapie. V prosinci 2016 mu nakladatelství Protimluv vydalo povídkovou prvotinu *Nocleh na letišti Gatwick*. Povídka *Zuza* je z druhé autorovy povídkové sbírky, která je připravená k vydání.

Martin Trdla (*1985) žije v Liberci, publikuje svoji poezii zatím časopisecky (Tvar, Divoké víno, Aluze, Dobrá adresa, Host), je zastoupen ve sbornících několika literárních soutěží, kterých se úspěšně účastnil. Redaktor a editor liberecké MF DNES a serveru iDNES.cz.

Martin Šenkypl (*1984) doposud publikoval prózu a poezii časopisecky, několikrát v domovském Protimluku, dále pak v Hostu, Čmeláku a svět, H_aluzi a jinde. Pracuje na básnickém debutu. Věnuje se také výtvarné činnosti.

POCTIVĚ ROZŠKRÁBANÝ SVĚT

Pražská básnířka **Anna Hábllová** (*1983) je jménem, které by v současné české literatuře nemělo být opomenuto. I když se tak vlastně málem stalo, její druhá básnická sbírky **Rýhy** vyšla již v roce 2015, na recenzní stoleček se dostává teprve nyní. A nahlas se ptám proč? A zároveň si i odpovídám. Poezie Anny Hábllové je něčím, co zapadne v pražském angažovaném a konceptuálním kraválu. Tady se totiž děje lyrika.

Té skvostné lyriky, která se objeví jako duch a mizí jak černý čtverec na černém pozadí (abych použil slova Tadeusze Dąbrowského, která uvozují knihu), je velmi málo. Tady se ale děje! Vše tak nějak pomalu teče („*Pohnout se v tomto prostoru / By znamenalo přiznat / Prostor který je prázdný*“), dlouhé texty z předchozí sbírky s názvem *Kry* jsou nahrazeny až sentencemi, které však mají drtivý dopad („*Co znamená průsvitná hlína / Co znamená neprůhledné nebe / Prostor je ve skutečnosti / Jen světlem*“), byť se mohou zdát banálními. Kdepak, svět Hábllové, ten literární, je poctivě rozškrábán až na maso, Hábllová má geniální dar bolavého (nikoliv bolestínského) vidění („*Války se odehrávají v prostorech / Moje válka / Je v prostoru / Mezi očima / A lebkou*“), její kraj se mísí s prostorem textu („*To co cítíš / Je báseň kterou jsi nepotkal / Ale už odžil*“), lyrický subjekt se stává až tolik uvěřitelným, jako reálným. Hlavně proto, že může ohmatávat ty okraje, na které stěží dosáhne („*Právě to čeho se mohu dotknout / Mě neláká*“), ale kterými si tolik přeje být obklopen („*Je vytrvale známo / Že jsou místa / Kde nelze / Vykopat hrob*“). Subjekt sám za pomoci dotazování vyhrocuje klíčové životní situace, kdy se člověk ocitá v napětí („*Nepočítám barvy / Ztraceného okna / Moment zimy / Nedokáže být blízko / Domovu*“).

Ne koncept, ale lyrika bude a je tím, co rozhoduje podstatné okamžiky, kdy se odžívají nové vztahy a kdy sílí poznávací schopnost jazyka. Subjekt se dívá do svého dětství, je vůči němu ve střehu („*Rohy černají plísni / V rodném domě*“), nenechává se obalamutit ani city nejvyššími („*Jen láska je jako by byla / Po čas rozpadu*“), protože „*ruce si pamatují prázdnost / kterým se obklopuje / krutost /*

paměti". Rýhy nemají svůj název jen tak pro nic, jsou to hluboké škrábance v duši, které se zrcadlí na povrchu světa, jenž lyrický mluvčí vidí a s cítěnou opravdovostí se jich dotýká, jsou vryty na jeho vlastním těle („*Namlčím do zásoby / Příběh který nikdo nevypráví*"). A jsou tak hluboké, že se jen tak něčeho neleknu („*Netýká se mě stárnutí / Dokud nepotřebuju / Zatlačit prstem v hlíně*"), neboť „*Tělo / Je / Bez / Barvy // Duše / Je / Bez / Smrti*".

Poezie Anny Háblové od předchozí knihy zhrubla, zkrátila své okraje. Je v současném básnictví něčím, co se nepodobá. Život v ní je jen tím, nad čím subjekt až cynicky pohodí rameny („*Víc / Život a smrt / Mezní body / Mezi nimi / Nic*"). Ne proto, že by byl solitérem, který se odchodu vysmívá. Ale proto, že jej doslova (byť ne bez výhrad) přijímá jako součást života. To vše znejistujícími obrazy doprovází výtvarník Patrik Hábl, jehož práci nelze v kontextu knihy přehlédnout a vůbec vynechat. Nad čím se akorát čtenář může pozastavit, je tak jen jakási neohrabanost knih z produkce Arbor vitae, které nejdou jednoduše rozevřít a číst, čtenář musí silou stránky držet od sebe. Ale třeba i tím svazek VII., kterým jsou Rýhy, ukazuje, jak drsné to je otevřít se světu...

Ondřej Hložek

Háblová, Anna: *Rýhy*. Řevnice (Arbor vitae) 2015, 78 s.

IMRVÉRE...., ... A FURT!

Až dopiju, tak zaplatím (2003), *Adresy* (2012), *Jak prázdné kolo, po ráfku* (2014), ***Imrvére....*** (2017), čtyři básnické sbírky **Jakuba Chrobáka** vydané během čtrnácti let. Slušná a oproti poetickým rychlíkům střízlivá produktivita. A především: návaznost, propojenost, myšlenková konzistentnost a přes dramatické zvraty přesvědčivá, ne uměle a vykonstruovaně respektovaná básnická a duchovní východiska. Ukotvená dnes, zdá se, již v mnohdy zpochybňované víře v poezii, v oddanosti k ní a přesvědčení, že tady poezie stále k něčemu je, že je to právě a zejména ona, která zasahuje a ovlivňuje vnímání a přijímání světa nikoliv pouze v ostrých a vyhraněných konturách, ale také ve valérech zjemňujících naše prožitky a pocity, vnáší do našeho intelektuálního

života zjitřující melodramata asociací a komplexnost pohledu na člověka, básnický osud nevyjímaje. A právě ten zprostředkovávají Chrobákovy sbírky originálním a v kontextu současné české básnické produkce ojedinělým způsobem.

Pár let před vydáním své první sbírky byl Jakub Chrobák v literárním prostředí spíše známý jako chytrý a bystrý, břitký polemik a kritik, spoluvůrce a spoluorganizátor rozmanitých literárních společenství a uskupení vyznávajících specifické rituály, většinou s odkazy k českému undergroundu, speciálně pak k osobnosti Martina Jirouse - Magora.

Jeho postoje, třebaže silně vyhraněné a intenzivně proklamované, ve skutečnosti nikdy nedostaly podobu ideologizovaných schémat, jež by později zásadním způsobem ovlivnily jeho tvorbu. Ta si podržela svůj základní tvar a výraz daný osobní zkušeností, zjištěnou a někdy nevyzpytatelnou senzitivitou, své ladění geneticky založené na přesném a citlivém vnímání svých prvních a pozdějších vzorů (Skácel, Vaculík), příklonem k zemi, která zůstala jeho nepominutelnou oporou a jistotou. I přes tyto jisté konstanty (tak se také jmenuje jeden z oddílů v jeho první knížce) prodělává Chrobákova tvorba některé zásadní proměny, a to proto, že zásadními proměnami prochází jeho život, jeho vztahy k okolí, k lidem, i těm nejbližším.

Již ve své první sbírce vymezil Jakub Chrobák své básnické teritorium, zdálo se tehdy, díky přesvědčivosti a strhujícímu zaujetí pro krajinu a lidi, že natrvalo. Toto teritorium už pojmenování dávno mělo: Valašsko. Ukázal mnohé z citu pro básnické řemeslo, dokázal se odpoutat od někdejší, v jeho prvních příležitostných básních typické mnohomluvnosti, prokázal ve vázaném verši smysl pro hudebnost i funkční přechod k rozeklaným, jakoby odsekávaným řádkům nabízejícím čtenářskou odezvu chladu, nehostinnosti a necitelnosti světa a uměl vzápětí přejít ke křehkosti, klidu a stabilitě probouzející se lásky v kulisách vlastního světa a vlastních představ, v nichž už od počátku nebylo nesnadné zabloudit. A dokázal překvapovat objevnou, nečekanou a sugestivní metaforou, která pak zůstala a zůstává i nadále jednou ze základních komponent určujících podobu a rukopisný charakter jeho básní. V následující sbírce vše potvrzoval i v tematickém

rozšíření pohledu na výlučnost a vzácnost naplněného vztahu k ženě, rodině, dětem. Ovšem v typickém odporu k rozmělnění citu, drásavým a dojmavým obrazům.

K tomu, abychom lépe pochopili a prožili Chrobákovu poslední sbírku, je dobré vědět o těch předchozích, zachytit a zaznamenat tu zvláštní sveřepost, s níž asimiluje básník události vlastního života, které utvářejí a zasahují podstatným způsobem do jeho osudu.

V prvních básnických knížkách je čtenář zahlcován smyslovými dojmy - vizuálními obrazy, vůněmi, dotykovými a zvukovými podněty stvrzujícími, že svět ve své okouzlující a neomezeně působící jevové stránce, svět s předměty, věcmi, tradicemi překračujícími hranice osudů jednotlivých lidí, je důstojným a dostatečným předobrazem a inspirací pro básnickou odezvu. Ty ožívají v jakýchsi klasických krajových podobách a variacích. Je zde mokré dřevo podzimu, jeho podmanivá vůně, je zde nespočet podob strachů, těch malých na osamělých nádražích i těch větších za hlubokých nocí, poztrácených v hlubokém tichu, kterým proniká pouze zrychlený dech. A kde by byl známý kraj bez závanu trnek v předtuše proměny jejich skupenství! Ale především: vše se děje ve světě, který básníka obklopuje, který je určujícím a směřujícím i jeho další cesty a zastavení, ať jde o zastavení známá, hospody nevyjímaje, nebo setkání s přáteli na Slovensku či v Polsku.

Vše se začíná měnit, přesněji řečeno posouvat k hranicím dramatičtějšího obrazu světa, procházejícím individuálním vědomím zneklidněným překotnými životními proměnami, zvláštní „kontaminací“ kdysi průzračného, mladistvého vidění, vyvolaného poněkud chaotickým vírem okolností, jež s nečekanou prudkostí zasahují a modifikují prvotní a stabilizovanou, ryzí a konzistentní básnickou zkušenost. Že se věci mění, prozrazuje Jakub Chrobák upřímně a přesně voleným metaforickým názvem předposlední knížky *Jak prázdné kolo, po ráfku*, a vše se završuje sbírkou poslední – ***Imrvére....***, vydanou v letošním roce v pražském nakladatelství Trigon v redakční péči známé básnířky a prozaičky, někdejší redaktorky Tvaru, Boženy Správcové.

Obě poslední sbírky jsou graficky krásně vypravené a doplněné o ilustrace renomovaných výtvarníků (Marek Pražák a jeskynní malíř Zdeněk Janošec Benda). Bendovy

figurální kresby „eroticky zápolících“ párů, maillolovských postav s masivními objemy, vystupující ze spleti čar, předznamenávají atmosféru, prostředí i „děje“, v nichž se autorská inspirace sbírky **Imrvére....** materializuje, a to s nápovědou už v samotné dedikaci sbírky: „Stáni, Přemkovi, Lesu, / podzemí, / protože všude tady/ je svět natrvalo obnažený. / Imrvére, nafurt, pořád a napořád./ Takto je sbírka Imrvére.... ve svých náhledech, úvahách a myšlenkách, ve svém emocionálním zacílení až sebevědomě jistě metafyzicky ukotvena a napovídá mnoho o složitosti cest, kterými se bude básník ubírat. Vše technické, řemeslné, vydobyté předchozím psaním, včetně ostrého, vnímavého pohledu, dynamicky a dramaticky se vrstvicí zkušenosti, zůstává. Součástí tohoto prostředí zůstávají i hospody, ona magnetizující místa, kde se vykřikuje, táže, kde se stroze i vulgárně odpovídá, kde se básníku nabízejí nové a neobvyklé syrové náhledy na realitu, včetně překvapivých jazykových objevů. V nově nabyté životní zkušenosti se však implicitně probouzí svědomí, dere a dráždí otázkami, pochybnostmi a nejistotami (Před čtyřiceti rokama, str. 35, závěr básně: „Před čtyřiceti rokama/jsem se narodil./A pořád – nikde – žádný cíl.“) Vše se děje s otevřeností a nepředstíranou prostotou, odvahou a drsností, s neochotou vzdát se zcela nadhledu nad věcmi a vrozeného obdivu také k „lehkosti“ bytí, jež získávají dokonce erbovní hodnotu (Smuteční, str.15: „Jsem jako víčko od piva,/jako bych umřel zaživa./Slunce se na mě nedívá,/jen mě tak slepě ohřívá.“)

Tři oddíly sbírky Imrvére... – Hospody, Blízkosti a Středy a okraje, neskrývají hledání jako principiální rys dodávající Chrobákově poezii závažnost a sympatickou odkrytost. Se smělou sebeironií uskutečňuje jakýsi půl-obrat, aby lépe a ostřeji přehlédl svůj vnitřní svět se všemi překážkami, nárazy a kodrcáním, které už v počátcích zakoušely jeho „prázdné kolo“ a jízda po ráfku. Aby podal také svědectví o tom, jak poctivě, nikoliv však explicitně přiznal, že se rozřeďuje jeho dávný a známý prostor tradice, temných nocí a zvrácené hlavy ke hvězdné obloze s rizikem zlomení vazů. Z tohoto kdysi všemi silami bráněného a vzývaného světa zůstaly v nové knížce jen drobky, nevýrazné nášlapy, dialektizmy sotva rozeznatelné od řeči těch ostatních.

Jakub Chrobák je básníkem, jehož sbírky se nedají pouze zaregistrovat. Vyvolávají neklid, místy rozpaky i čtenářskou nejistotu odkazující k pouhému tušení či intuici, k mysteriózní sémantizaci. Nabízejí ale především intenzivní prožitky z intenzivně prožívaného života autora, jenž se pohybuje na nejistém území každodennosti a komplikovaných mezilidských vztahů. V prostoru, který zatěžuje. Svým pohybem v něm a svou poezií se této tíže nezbavuje. Na to síly básníka nestačí. Nechce však prohrát, proto pojmenovává, vykřikuje, místy ironizuje a provokuje, ukazuje, s čím na tomto světě musíme počítat, jaká bývá také jeho tvář.

Dalibor Malina

Chrobák, Jakub: *Imrvére....*, 2017, Praha (Trigon) 2017, 47 s.

NEDAT SE ZAŠLÁPNOUT!

Narativní text *Ke dnu* je druhým počinem tohoto druhu spisovatelky Anny Bolavé. Po otevření knihy čtenář nabude dojmu, že se nejedná o svébytný celek, ale jakési volné pokračování předchozí prózy *Do tmy*, která sklidila na českém literárním kolbišti velký úspěch, byla oceněna Magnesií Literou 2016 za nejlepší prózu. Přesto se *Ke dnu* zásadně liší od své předchůdkyně *Do tmy*.

Souvislost mezi prvním a druhým narativem je nepřehlédnutelně připomenuta už na úvodních stránkách: jsou zde dva výňatky z první prózy a až poté začíná nové vyprávění. Pokud si mohu „tipnout“, vidím v patrnosti této návaznosti spíše přání nakladatele než samotný autorčin zájem – základní postavy a prostor se sice nemění, ale příběh je koncipován zcela jinak než v první próze, takže po autorské stránce není důvod zvýrazňovat *Ke dnu* jako pokračování starší, veleúspěšné prózy. Pro komerční záměry ano.

Máme co dělat s vyprávěním, v němž se postupně prolínají životy mnoha lidských typů v adventním čase v prostoru menšího města, či spíše větší vesnice, která by ráda městem byla. V krátkém časovém úseku (vlastně ani ten advent není doveden do svého úplného konce) ukazuje Bolavá své hrdiny v momentě, kdy své životy předvádí ve vyhoceně neuspokojivé formě. Výborně koncipovaný text

je dovádí ke zlomovému momentu, kdy se rozhodnou jednak jinak - buď jsou k tomu donuceni vnějšími okolnostmi, nebo je změna akcentována jako svobodná volba. Ostré, nesmlouvavé nasvícení prostředí, v němž se tak děje, je jednoznačnou vzpourou proti vyprázdněnému, pokryteckému životu na vesnici, v níž se více dbá na vnější vzhled a přetvářku, než na pochopení a respektování lidského života v celé jeho jinakosti.

Kniha je podle výše naznačeného schématu rozčleněna do tří částí (úvodní Mrtvá z močálů, detailní Víkendová mezihra a finální Ke dnu), které pozvolna gradují a dovádí své hrdiny k vybočení z ubíjejícího stereotypu a neradostných vyhlídek na pokračování dalšího života. Účinné a velmi dobré je rychlé střídání počínání všech aktérů, připomíná to filmové obrazy - často je jedné dvojici, hrdinovi či domácnosti věnována půlstrana, strana, následuje střih a přichází někdo jiný. V těchto přechodech je naprosto přirozená plynulost, skoro se mi chce říct až mistrovská, bravurně zvládnutá - Bolavá tím jednak zvyšuje napětí, jednak jednotlivé osudy stále více zamotává do sebe a šroubuje jejich životní spirálu do stále větších výšek. Je znát, že vše je promyšleno a hlavně napsáno s velkou tvůrčí radostí. V tomto je Bolavá autorsky zcela svobodná - čtenář pro ni není cílem, ale jednou z mnoha, ne úplně rozhodujících, literárních entit.

Dvojice hrdinů jsou obvykle genderově rozdílné: mohou to být manželské, partnerské nebo příbuzenské páry, ale nosnými hrdiny jsou dvojice ženské. Hlavní hrdinka Hanka Strnadová a její matka, kvůli jejímuž odmítajícímu přístupu k dceři a rodinnému statku (domovu) není Hanka schopná nalézt svou identitu, a jedenáctiletá Anička se svou matkou - vdovou Miladou Vávrovou nerespektující osobnost své dcerky, nikoliv však ze zlých důvodů, ale ze zaslepenosti. Anička s Hankou jsou nositelkami vzpoury, i když každá jinak; jejich konfrontace s neuspokojivou životní linií představuje sympatickou, byť bolestnou linku celého narativu těch zdánlivě nejslabších hrdinů. Mužské postavy jako by celému ženství v próze jen sekundují a to i navzdory tomu, že prostoru mají ke svému jednání hodně. Je tu Jarda Vávra, ctitel Hančin a švagr Miladin, je tu slizká postava bulvárního novináře i potměšilého souseda Uhlíře, je tu lékař

Marek Diviš, jehož poměr k mrtvé manželce Heleně a těhotné milence Milušce si přímo žádá o pořádné vypsání – ale to právě chybí. Muži-stíny, nerozhodní, nejednající, zmítání vnějšími okolnostmi. Výjimkou je Jarda Vávra, který však jedná způsobem až pohádkovým, proto se této postavě zdráhám uvěřit. Jeho rychlé, překotné zamilování do Hanky, krok ke společnému životu, koupě nové postele a nastěhování se k Hance, aniž by s tím souhlasila, patří do mýtického světa. Narážíme zde na autorčin tvůrčí limit. Próza *Do tmy* byla v tomto ohledu čistě napsána; autorka zcela souzněla s hlavní hrdinkou, která byla záměrně dominující a okolní mužské postavy této dominanci přizvukovaly. Vypadalo to jako autorský záměr, po přečtení *Ke dnu* můžeme mluvit spíše o autorském štěstí. V okamžiku, kdy měla Bolavá napsat mužské jednající hrdiny určující linku vyprávění, selhala.

Možná chybí podstatné životní zkušenosti, možná to je jen otázka lepšího zvládnutí spisovatelského řemesla. Nicméně považuji Annu Bolavou za nadanou prozaičku a setkání s jejími dosavadními texty byla vzrušujícími zážitky; a nepřála bych si, aby ustrnula ve stejném proudu jako Hana Kolaříková či Petra Soukupová. Líbí se mi i takřka magické prvky tvořící integrální součást vyprávění – čtenářsky přijímám marquézovský prostor a bytosti, jejichž existence není zpochybnitelná – vždyť ovlivňuje chování samotných hrdinů! Konfrontace s „něčím“ v řece, tam u dna, početí Hančino hluboko pod vodou, skoro hororová přitažlivost vody a také přítomnost močálů měnících svou podobu v závislosti na počasí a ročním období, vydávající svá tajemství postupně (mrtvola Heleny Divišové) a jednající jako živá bytost (potrestání bulvárního novináře), to nás přenáší do jiného prostoru, rozumem neuchopitelného, před nímž je nezbytné se pokorně sehnout. Tato vypravěčská vrstva vkomponovaná do „reálného“ dění prózu jedinečně ozvláštňuje a k jejímu napsání byla potřebná autorská odvaha a obratnost.

Ať tedy Anna Bolavá najde stejnou sílu k vybočení, jakou měly její klíčové hrdinky, a hlavně – ať na té cestě setrvá.

Andrea Chrobáková-Lněničková

Bolavá, Anna: *Ke dnu*. Praha (Odeon) 2017, s. 284.

